

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ลักษณะประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นรายงานทางการเงินของบริษัทฯ ที่ระบุในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2547 และข้อมูลบางส่วนจากรายงานทางการเงินของบริษัทในปี พ.ศ. 2544 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ บริษัทที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างจะต้องเป็นบริษัทที่มีงบการเงิน และข้อมูลสมมติฐานของการวิจัย ทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้น กลุ่มนานาชาติ ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ ธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากมีการจัดประเภทรายการสินทรัพย์ หนี้สินรวมทั้งการรับรู้รายได้ แตกต่างจากกลุ่มอื่น และไม่ศึกษากลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวไม่อยู่ในหมวดอุตสาหกรรมปกติ และอาจมีตัวแปรหรือข้อจำกัดอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อผลการวิจัย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเก็บรวบรวมจาก แหล่งข้อมูลทุกด้าน ที่อยู่ในฐานข้อมูล สรุปสารสนเทศ บริษัทฯ ที่ระบุในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ซึ่งรวม สื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต) และแหล่งข้อมูลที่ได้ใช้มาจากการรวบรวมในระบบฐานข้อมูล SETSMART (SET Market Analysis and Reporting Tool) และห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 - 2547 โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกข้อมูลเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างใน การศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมตัวอย่าง ที่เป็นบริษัทฯ ที่ระบุในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 ตัดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกออก

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาวิเคราะห์ความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทฯ ที่ระบุในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2545-2547 โดยเลือกพิจารณาในด้าน

1. ช่วงเวลาของการอกรายงานของผู้สอบบัญชี (ช่วงงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ใช้เป็นตัวแทนของความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล) เนื่องจากปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดที่มีผลต่อ

ความทันเวลาของการเปิดเผยข้อมูล คือความทันเวลาในการอกรายงานการสอบบัญชี เนื่องจากใน การนำเสนอการเงินต่อบุคคลภายนอก งบการเงินนั้นต้องได้รับการตรวจสอบ และแสดง ความเห็นจากผู้สอบบัญชีสี่ยก่อน ระยะเวลาตั้งแต่วันสิ้นงวดบัญชีจนถึงวันอกรายงานของผู้สอบบัญชี จึงสามารถใช้เป็นตัวแทนความทันต่อเวลาของการเปิดเผยข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยในอดีต

2. ช่วงเวลาการเปิดเผยข้อมูล (ซึ่งเป็นช่วงเวลาการอกรายงานการเปิดเผยข้อมูลที่เท็จจริง) โดยที่ งานวิจัยฉบับนี้ใช้ระยะเวลาตั้งแต่วันสิ้นงวดบัญชีจนถึงวันวันที่กิจการนำส่งรายงานทางการเงินต่อ สำนักงาน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นตัวแทนความทันต่อเวลาของ การเปิดเผยข้อมูล เมื่อพิจารณาความทันต่อเวลาของการเปิดเผยข้อมูลจากช่วงเวลาการเปิดเผย ข้อมูล และ

3. การตัดสินใจใช้คุณพินิจจะลօการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ใช้อัตราส่วน จำนวนวันระหว่างวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชี ถึงวันที่นำส่งงบการเงินต่อตลาดหลักทรัพย์ หารด้วย จำนวนวันระหว่างวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชี ถึงวันครบกำหนดส่งงบการเงิน ตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์

เพื่อศึกษาถึงสภาพความเป็นจริงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2545-2547 ว่า

1. ช่วงเวลาที่ศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความ ทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลหรือไม่

2. ช่วงเวลาที่ศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีการ ตัดสินใจใช้คุณพินิจจะลօการเปิดเผยข้อมูลหรือไม่

3. ระหว่างช่วงเวลาที่ศึกษา มีปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะ ได้บ้างของกิจการซึ่งมี ความสัมพันธ์อย่างมั่นย้ำสำคัญเชิงสถิติกับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจด ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. ระหว่างช่วงเวลาที่ศึกษา มีปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะ ได้บ้างของกิจการซึ่งมี ความสัมพันธ์อย่างมั่นย้ำสำคัญเชิงสถิติกับการใช้คุณพินิจในการตัดสินใจจะลօการเปิดเผยข้อมูลที่ ทันต่อเวลา ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สำหรับปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกศึกษาเฉพาะปัจจัยที่ เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถวัดค่าเป็นช่วงสเกล (Interval Scale) และสัดส่วนสเกล (Ratio Scale) เท่านั้น ตัวอย่างที่นำมาศึกษาผู้วิจัย คัดเลือกเฉพาะกิจการที่มี ข้อมูลครบถ้วนตรงตามตัวแบบที่ใช้ศึกษาเท่านั้น

ตัวแปรและการวัดค่า

1. ตัวแปรตาม (Dependent Variable):

1.1 ช่วงเวลาของการออกรายงานของผู้สอบบัญชี (Audit Report Lead-Time) วัดจากจำนวนวันระหว่างวันปิดบัญชีสิ้นปีถึงวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชี

1.2 ช่วงเวลาของการเปิดเผยข้อมูล (Lead-Time to Disclosure) วัดจากจำนวนวันระหว่างวันปิดบัญชีสิ้นปีถึงวันที่นำส่งงบการเงินต่อตลาดหลักทรัพย์

1.3 การตัดสินใจใช้คุลยพินิจจะลอกการเปิดเผยข้อมูล (Discretionary Delay) วัดจากอัตราส่วนจำนวนวันระหว่างวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชีถึงวันที่นำส่งงบการเงิน หารด้วยจำนวนวันระหว่างวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชีถึงวันที่กำหนดส่งงบการเงินตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งอัตราส่วนที่คำนวณได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0–1 โดยที่ค่าอัตราส่วนที่คำนวณได้มีค่าใกล้ 0 แสดงว่ามีการตัดสินใจใช้คุลยพินิจจะลอกการเปิดเผยข้อมูลคำเด็ดขาดค่าอัตราส่วนที่คำนวณได้มีค่าใกล้ 1 แสดงว่ามีการตัดสินใจใช้คุลยพินิจจะลอกการเปิดเผยข้อมูลสูง

ตัวแปรทั้ง 3 ตัวสามารถนำมาสรุป เป็นเส้นเวลาได้ ดังนี้

วันสิ้นปีบัญชี วันที่ผู้สอบบัญชีลงนาม วันที่นำส่งงบการเงิน วันกำหนดส่งงบการเงิน

a = ช่วงเวลาของการออกรายงานของผู้สอบบัญชี

$a+b$ = ช่วงเวลาของการเปิดเผยข้อมูล

$b+c$ = ช่วงเวลาที่สามารถจะลอกการเปิดเผยข้อมูล

$b/(b+c)$ = การตัดสินใจใช้คุลยพินิจจะลอกการเปิดเผยข้อมูล

2. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable):

2.1 สินทรัพย์รวม (Total Assets) วัดจาก มูลค่าของสินทรัพย์รวมตามงบดุลณ วันสิ้นปี

2.2 มูลค่าทางการตลาด (Market Capitalization) วัดจาก มูลค่าทางการตลาดของกิจการ (จำนวนหุ้นxราคาต่อหุ้น ณ วันสิ้นปี)

2.3 ยัตราช่าวันผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity) วัดจากการนำ

กำไรสุทธิตามงบกำไรขาดทุน ณ วันสิ้นปี หารด้วย มูลค่าของส่วนของผู้ถือหุ้นตามงบคุณ ณ วันสิ้นปี

2.4 อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share) วัดจาก การนำกำไรสุทธิตามงบกำไรขาดทุน หารด้วย จำนวนหุ้นสามัญที่นำออกจำหน่ายแล้ว ณ วันสิ้นปี

2.5 การเปลี่ยนแปลงของกำไร (Change in Earnings) วัดจาก การนำกำไรสุทธิตามงบกำไรขาดทุน ของปีปัจจุบัน ลบด้วย กำไรสุทธิตามงบกำไรขาดทุน ของปีก่อน

2.6 ระยะเวลาในการเป็นบริษัทจำกัดทะเบียน (Period of the Status as Listed Company) วัดจาก จำนวนปีนับแต่วันแรกที่บริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จนถึง วันสิ้นปีที่ศึกษา เ朔ยของปีหากถึง 6 เดือนนับเป็น 1 ปี

2.7 จำนวนบริษัทร่วม/ ย่อย (Numbers of Subsidiaries and Associated Companies) วัดจาก จำนวนบริษัทร่วม/ ย่อย ที่กิจการต้องบันทึกบัญชีด้วยวิธีส่วน ได้เสียหรือต้องจัดทำงบ การเงินรวม ตามที่ได้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

2.8 อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt-to-Equity Ratio) วัดจาก การนำ มูลค่าของหนี้สินระยะยาวตามงบคุณ ณ วันสิ้นปี หารด้วย มูลค่าของส่วนของผู้ถือหุ้นตามงบคุณ ณ วันสิ้นปี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และการนำเสนอในรูปตาราง เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาถึง ความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลทั้งช่วงเวลาการอกรายงานของผู้สอบบัญชี และช่วงเวลาการเปิดเผยข้อมูล และการศึกษาถึง การตัดสินใจใช้คุณลักษณะการเปิดเผย ข้อมูล

สำหรับการ ศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล และการตัดสินใจใช้คุณลักษณะในช่วงของการเปิดเผยข้อมูล ของบริษัท จำกัดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การตัดสินใจเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) จากข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross Sectional Data) และใช้การวิเคราะห์ ความตัดสินใจของวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Regression) โดยตัวแปรที่ผู้วิจัย นำเข้าแบบจำลองวิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามสมการตัดสินใจเชิงพหุนั้น ผู้วิจัยจะคัดเลือก เนพาะตัวแปรจากตัวอย่างที่ดีที่สุด โดยตัวอย่างที่ศึกษา ต้องมีค่าเหมาะสมในการนำเข้าแบบจำลอง

มากที่สุด ด้วยการตัดตัวแปรเหล่านั้นออกทิ้งตัวอย่าง เมื่อพบว่าเป็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม

งานวิจัยนี้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว คือ 1. ช่วงเวลาการออกรายงานของผู้สอนบัญชี ซึ่งงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ใช้เป็นตัวแทนของความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล 2. ช่วงเวลาการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการเปิดเผยข้อมูลจริง ๆ และ 3. การตัดสินใจใช้คุณลักษณะเฉพาะของกิจการ (Firm-Specific Factors) จำนวน 8 ปัจจัย โดยใช้การวิเคราะห์ความความสัมพันธ์เชิงสถิติตามสมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยที่ H_1 , H_2 , H_3 โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบภาคตัดขวาง และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยของวิธีกำลังสองสองน้อยที่สุด เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการกับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลและการตัดสินใจใช้คุณลักษณะเฉพาะของกิจการกับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลและ การตัดสินใจใช้คุณลักษณะเฉพาะของกิจการ ด้วยตัวแบบดังนี้

การวิเคราะห์ความความสัมพันธ์ตามสมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อตอบคำถามของงานวิจัย ตามสมมติฐานที่ H_1 จะพิจารณาจากตัวแบบของสมการถดถอย ดังนี้

$$\text{AUDRLT} = \beta_0 + \beta_1 \text{TA} + \beta_2 \text{MCAP} + \beta_3 \text{ROE} + \beta_4 \text{EPS} + \beta_5 \text{CHANGE} \\ + \beta_6 \text{AGE} + \beta_7 \text{INVCO} + \beta_8 \text{LEVER} + \varepsilon \quad (1)$$

การวิเคราะห์ความความสัมพันธ์ตามสมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อตอบคำถามของงานวิจัย ตามสมมติฐานที่ H_2 จะพิจารณาจากตัวแบบของสมการถดถอย ดังนี้

$$\text{LEADTIME} = \beta_0 + \beta_1 \text{TA} + \beta_2 \text{MCAP} + \beta_3 \text{ROE} + \beta_4 \text{EPS} + \beta_5 \text{CHANGE} \\ + \beta_6 \text{AGE} + \beta_7 \text{INVCO} + \beta_8 \text{LEVER} + \varepsilon \quad (2)$$

การวิเคราะห์ความความสัมพันธ์ตามสมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อตอบคำถามของงานวิจัย ตามสมมติฐานที่ H_3 จะพิจารณาจากตัวแบบของสมการถดถอย ดังนี้

$$\text{DISCDELAY} = \beta_0 + \beta_1 \text{TA} + \beta_2 \text{MCAP} + \beta_3 \text{ROE} + \beta_4 \text{EPS} + \beta_5 \text{CHANGE} \\ + \beta_6 \text{AGE} + \beta_7 \text{INVCO} + \beta_8 \text{LEVER} + \varepsilon \quad (3)$$

โดยที่:

AUDRLT	= ช่วงเวลาการออกรายงานของผู้สอบบัญชี
LEADTIME	= ช่วงเวลาการเปิดเผยข้อมูล
DISCDELAY	= การตัดสินใจใช้ดุลยพินิจประกอบการเปิดเผยข้อมูล
TA	= สินทรัพย์รวม
MCAP	= มูลค่าทางการตลาด
ROE	= อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
EPS	= อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น
CHANGE	= การเปลี่ยนแปลงของกำไร
AGE	= ระยะเวลาในการเป็นบริษัทจนกระทะเป็นปี
INVCO	= จำนวนบริษัทรวม/ยอด
LEVER	= อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
E	= ค่าคาดคะذอนที่เกิดจากตัวแปรอื่น

ตารางที่ 3-1 แสดงนิยามของชื่อตัวแปรในแบบจำลองการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามสมการ
ถัดอยเชิงพหุและทิศทางของความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ที่พบในงานวิจัยในอดีต

ชื่อตัวแปร ในแบบจำลอง	ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการ	ทิศทางของความสัมพันธ์ ที่พบในงานวิจัยในอดีต
TA	สินทรัพย์รวม	ตรงกันข้าม
MCAP	มูลค่าทางการตลาด	ตรงกันข้าม
ROE	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	ตรงกันข้าม
EPS	อัตรากำไรต่อหุ้น	ตรงกันข้าม
CHANGE	การเปลี่ยนแปลงของกำไร	ตรงกันข้าม
AGE	ระยะเวลาในการเป็นบริษัทจนกระทะเป็นปี	ตรงกันข้าม
INVCO	จำนวนบริษัทรวม/ยอด	ทางเดียวกัน
LEVER	อัตราเงินกู้ยืมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	ไม่แน่นอน

การนำข้อมูลเข้าวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ความถัดอยนี้ ผู้วิจัยจะนำเข้าข้อมูล
ที่จะชุดที่ศึกษา ซึ่งถือว่าเหมาะสม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการ

วิเคราะห์การทดสอบตามเอกสารความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate Analysis) ของไพรัตน์ วงศ์นาม (2542, หน้า 72) ที่กล่าวว่า “เป็นการยากที่จะตัดสินไปได้ว่าควรเป็นเท่าไร แต่อย่างไรก็ตาม ควรจะใช้กคุณตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ Pedhazur (1982, p.148 อ้างถึงในไพรัตน์ วงศ์นาม, 2542) กล่าวว่า กคุณตัวอย่างควรมีขนาด 30 เป็นอย่างต่ำ ในขณะที่ Linderman et al. (1980, p. 119 อ้างถึงใน ไพรัตน์ วงศ์นาม, 2542) กล่าวว่า ขนาดกคุณตัวอย่างที่เหมาะสมกับ การวิเคราะห์ทดสอบพหุคุณเป็นอย่างน้อย 100 คน หรืออย่างน้อยเป็นสิบเท่าของจำนวนตัวแปร โดยพิจารณาแล้วแต่จำนวนใดจะมีค่ามากกว่า” สมการทดสอบที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาแต่ละสมการ มีตัวแปรอิสระ 8 ตัว ยังสิบเท่าของจำนวนตัวแปรจึงเท่ากับจำนวนตัวอย่าง 160 ตัวอย่าง ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาใช้ศึกษาจึงถือว่าเหมาะสมสมแล้ว

เนื่องจากตัวแบบจำลองที่นำมาใช้เป็นการวิเคราะห์ความทดสอบเชิงพหุ ซึ่งมีเงื่อนไขทางสถิติที่จะต้องทดสอบก่อนเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในผลสรุป ดังนั้นก่อนการทดสอบแบบจำลอง แต่ละสมการผู้วิจัยจึงได้ทดสอบเงื่อนไขต่อๆ ตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการวิเคราะห์การทดสอบแบบพหุคุณดังนี้

1. การแจกแจงของค่าความคลาดเคลื่อน ε สำหรับทุกค่าสัมเกตควรจะมีการแจกแจงแบบปกติ
2. ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเท่ากับศูนย์ หรือ $E(\varepsilon) = 0$
3. ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน ε สำหรับทุกค่าสัมเกตจะต้องมีความเป็นเอกภาพ (Homoscedasticity) คือ มีค่าคงที่เท่ากันหมด หรือ $Var(\varepsilon) = \sigma_{\varepsilon}^2$
4. ความคลาดเคลื่อนของแต่ละค่าสัมเกตต้องเป็นอิสระต่อกัน (Non-Auto Correlation) นั่นคือ ε_i และ ε_j ของข้อมูลที่ i และ j เป็นอิสระต่อกัน หรือพิจารณาจากค่าเดอร์บิน-วัตสัน (Durbin-Watson) ที่ต้องอยู่ระหว่าง 1.5-2.5 จึงจะยอมรับได้
5. ตัวแปรอิสระทุกตัวแปรจะต้องเป็นอิสระต่อกัน คือต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง โดยพิจารณาได้จากค่าความเป็นอิสระของตัวแปร (Variance Inflation Factor หรือ VIF) ที่ไม่เกิน 10 ซึ่งจะยอมรับได้ ถ้าตัวแปรอิสระเกิดมีความสัมพันธ์กันเองในตัวแบบเดียวกัน (Multicollinearity)